

علمی-پژوهشی

فصلنامه تخصصی علوم اجتماعی دانشگاه آزاد اسلامی - واحد شوشتر

سال هفتم، شماره سوم، پیاپی (۲۲)، پاییز ۱۳۹۲

تاریخ دریافت: ۹۲/۵/۱۱ تاریخ پذیرش: ۹۲/۸/۶

صص ۳۶ ° ۱

بررسی جامعه شناختی کارکرد ورزش بر انسجام اجتماعی در ایران دهه هشتاد (مورد مطالعه کرمان)

مهرداد نوابخش^۱، کمال جوانمرد^۲

چکیده

شناخت نقش و کارکرد ورزش به عنوان یک جنبش اجتماعی نوین بر انسجام اجتماعی در ایران دهه هشتاد از اهداف اصلی این پژوهش بوده که در این رهگذر به بررسی و شناخت تاثیر ورزش در فهم نمادهای ملی، ارتقای مشترکات ملی، تفاهم بین افراد، تشکیل عادت واره، تکوین شخصیت، سرمایه اجتماعی و... پرداخته شده است. به تناسب موضوع، رویکرد و سطح طرح تحقیق از روش پیمایش به عنوان روش اصلی و روش تاریخی به عنوان روش تکمیلی استفاده شد. از پرسشنامه و فن کتابخانه نیز به عنوان تکنیک‌های اصلی و تکمیلی بهره گرفته شده است. برای پردازش و تجزیه و تحلیل داده‌ها از بسته نرم‌افزاری SPSS در دو بخش آمار

mehrdad_navabakhsh@yahoo.com

۱- استاد جامعه‌شناسی دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات تهران

۲- عضو هیأت علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد اراک

توصیفی و استنباطی استفاده گردید. به منظور بررسی ضریب همبستگی بین متغیرها از ضرایب پیرسن و اسپیرمن و برای شناخت همبستگی و پیش‌بینی تاثیر متغیرهای مستقل بر متغیر وابسته از رگرسیون چندگانه به روش گام به گام استفاده شد و نهایتاً از آزمون تحلیل مسیر برای تحلیل مسیر متغیرها بهره گرفته شد. از گردآوری اطلاعات به وسیله پرسشنامه به تعداد ۳۰۵ ورزشکار مرد و ۱۵۹ ورزشکار زن و در مجموع ۴۶۴ قهرمان و ورزشکار مدال آور در مسابقات داخلی و خارجی و برآورد نتایج سنجش آزمون‌های آماری از طریق ضریب همبستگی پیرسن و اسپیرمن بین میزان انسجام اجتماعی با متغیر مستقل تفاهم و توافق با ۰/۷۸۵ بالاترین ضریب همبستگی و نشاط و شادابی با ۰/۲۹۵ کمترین ضریب همبستگی را داشته است. نتایج بدست آمده از رگرسیون چندگانه با توجه به مقدار آزمون F و معنی داری آن در سطح اطمینان بالای ۹۵٪ نشانگر این است که معادله رگرسیون و نتایج آن قابل تحلیل است. همچنین نتایج رگرسیون چندگانه و آزمون تحلیل مسیر بیانگر آن است که بین تمام متغیرهای مستقل موردنظر و متغیر وابسته رابطه معناداری وجود دارد، که عمده‌ترین متغیرهای تاثیرگذار بر میزان انسجام اجتماعی بر حسب میزان همبستگی به ترتیب عبارت است از: تفاهم، عقلانیت، سرمایه اجتماعی، تولید و تقویت نظام ارزشی، کنش ارتباطی، عادت واره، انگیزه پیشرفت و موفقیت، سرمایه فرهنگی، ایجاد وجوه مشترک و متغیر نشاط و شادابی است.

واژه‌های کلیدی: ورزش، رقابت قاعده مند، انسجام اجتماعی، تفاهم، کنش ارتباطی، عادت واره، سرمایه اجتماعی.

مقدمه

ورزش در نزد اقوام مختلف نقش و کارکرد یکسانی نداشته و در طول تاریخ دستخوش تغییر و تحولات ساختاری و کارکردی عظیمی شده، به گونه‌ای که در سپیده دم تاریخ بشریت برخوردار از اندام قوی و چابک همانا رمز پیروزی و راز ماندگاری افرادی به شمار می‌آمد، اما رفته رفته و در گذر زمان کارکرد این پدیده رنگ و بوی متفاوتی یافته تا آنجا که بین خاستگاه آن در یونان باستان تا به امروز دگردیسی مشهودی مشاهده می‌شود. در این وادی، فلسفه وجودی ورزش علاوه بر تقویت و تناسب اندام، ارتباط با خدایان و انسجام بین دولت °

شهرها بوده، تا آنکه در رنسانس از آن به عنوان جلب اعتماد مردم به حکومت‌ها، اجتماعی شدن و آموزش نیز استفاده می‌شده است. «دوکوبرتن»^۱ فلسفه المپیک مدرن را بر پایه پویس‌های تاریخی طبقات اجتماعی اروپا و مبتنی بر الگوهای نظام سرمایه‌داری صنعتی اروپا قرن نوزدهم طراحی کرده و از آن به منظور ارتقای سطح عقلانیت جوامع و سازوکاری در فرآیند متمدن‌سازی ملل استفاده نمود. در هر حال، ورزش امروزه آن چنان در ساختارهای زندگی انسان‌ها رسوخ نموده که به عنوان یکی از شاخص‌ها و نمودهای حیات وی به شمار آمده و با توجه به گرایش افراد به رشته‌ها و فعالیت‌های ورزشی می‌توان سبک زندگی و میزان سرمایه اجتماعی آنها را بازشناخته و ویژگی‌های شخصیتی و عادت‌واره شان را برشمرد. ورزش علاوه بر اینها، موجب فهم نمادهای مشترک برای ایجاد توافق و تفاهم بین افراد در راستای انسجام اجتماعی نیز گردیده است. در این زمینه «الیاس»^۲ ورزش را کلید شناخت جوامع دانسته و آن را مدخلی مناسب برای تحلیل ساختارهای حاکم بر جوامع می‌پندارد. بنابراین، شناخت تأثیر متقابل ورزش در مناسبات و روابط اجتماعی، تکوین و گسترش حوزه جدید و نوپیدای جامعه‌شناسی ورزش را اجتناب‌ناپذیر می‌نماید.

مقدمه و بیان مساله

امروزه ورزش علاوه بر آنکه به عنوان فعالیتی سودمند تلقی می‌شود، به مثابه پدیده‌ای چندبعدی با کارکردهای مختلف به شمار می‌آید. یکی از ابعاد ورزش، همانا جنبه‌های اجتماعی آن است. جنبه‌ای که به تعبیر «هابرماس»^۳ در حکم جنبش اجتماعی^۴ نوین می‌تواند در انسجام اجتماعی^۵ نقش داشته باشد. بر این اساس تلاش گردیده تا به بررسی نقش و کارکرد ورزش بر انسجام اجتماعی پرداخته و به این سؤال که «آیا ورزش به عنوان جنبش اجتماعی نوین می‌تواند در انسجام اجتماعی تأثیر داشته باشد؟» پاسخ داد.

1-P. de Coubertin

2-N. Elias

3-J. Habermas

4-Neo Social movement

5-Social Integration

ورزش در سپیده دم تاریخ بشریت دارای مفهومی حیاتی بوده و در نهایت سادگی و به دور از هرگونه نظمی مشاهده می‌شده است. این پدیده بتدریج در پویه تاریخ دستخوش تغییر و تحولات سترگی شده، به طوری که در دنیای باستان از آن در جهت اعتدال بین روح و جسم و همچنین تعدیل کننده خواهشها و امیال انسانی استفاده می‌شد. در این روزگار از ورزش به منظور جلب حمایت خدایان، رفع تخاصمات، تقویت دوستیها، برقراری صلح و جلب اعتماد مردم به حکومت بهره گرفته می‌شد، «ویل دورانت»^۱ خاستگاه ورزش و بازیهای المپیک در یونان باستان را انسجام و وحدت بخشی دانسته و معتقد است، اگر دین و خدایان از ایجاد وحدت در یونان ناتوان ماندند، ورزشها در این راه موفقیت کامل بدست آوردند (دورانت، ۱۳۴۹: ۳۵۶). در دوران رنسانس نیز هدف از ورزش صرفاً رشد جسمی و تقویت بدن و قدرت عضلانی نبوده، بلکه از آن به عنوان مکانیزمی جهت آموزش و یادگیری، اجتماعی شدن^۲ کودکان، توسعه مهارتهای زندگی، اوقات فراغت، تقویت هوش و حافظه استفاده می‌شد. در این وادی «لاک»^۳ و «کانت»^۴ به تقدم تربیت بدن بر تربیت فکر و عقل صحه گذاشته و «روسو»^۵ بر آن است، اگر می‌خواهید هوش شاگردتان را زیاد کنید، نیروی بدنی او را تقویت نمایید (روسو، ۱۳۶۸: ۱۵۹).

ورزش در دوران معاصر نیز از جایگاه ویژه‌ای برخوردار است، تا آنجا که در قاموس جامعه شناسی از آن به عنوان بارزترین نمودهای زندگی اجتماعی و فرهنگی یاد شده و آن را در عقلانی شدن زندگی اجتماعی و توسعه جوامع مدرن مؤثر می‌دانند. عده‌ای از اصحاب علوم اجتماعی نیز، نوع ورزش افراد را تعیین کننده سبک زندگی و بیانگر طبقه اجتماعی آنها تلقی نموده و آن را پدیده‌ای اجتماعی که نیاز به ترجمه نداشته و خود ترجمان ملتهاست، پنداشته‌اند. علاوه بر اینها، جماعتی دیگر از جامعه شناسان، ورزش را شیوه‌ای به منظور کنش و واکنشهای افراد تصور کرده و آن را در پرورش شخصیت، اعتدال روانی، خویشتن داری، درونی کردن هنجارهای مدارا، مهارت‌دریجی رفتارهای پرخاشگرانه و تنظیم خشونت مفید

1 - W. Durant

2 - Sociolization

3 - J. Locke

4 - E. Kant

5 - J. Rousseau

می‌دانند. در هر حال، حوزه جامعه‌شناسی ورزش ضمن تأکید بر نقش و کارکرد ورزش در زندگی اجتماعی، آن را مدلی برای شناخت ساختارهای اجتماعی و فرهنگی و مدخلی به منظور تحلیل این ساختارها پنداشته و غنی‌سازی اوقات فراغت، انتقال ارزشها، کاهش آسیبهای اجتماعی و افزایش سرمایه اجتماعی را از دیگر کارکردهای اجتماعی ورزش در جامعه معاصر می‌دانند. همچنین از این پدیده به عنوان جنبش اجتماعی نوین برای فهم نمادهای مشترک ملی یاد شده که قادر به فراهم‌سازی مقدمات لازم برای کنش ارتباطی در راستای ایجاد توافق و تفاهم بین افراد در راه نیل به انسجام اجتماعی است.

اهداف تحقیق

این پژوهش دو هدف کلی و جزئی را مطرح نظر قرار داده است:

هدف کلی:

- شناخت نقش و کارکرد ورزش به عنوان یک جنبش اجتماعی نوین در انسجام جوامع

اهداف جزئی:

- شناخت نقش ورزش در فهم نمادها و ارتقاء مشترکات اجتماعی؛
- شناخت نقش ورزش در تفاهم و توافق بین افراد جامعه؛
- شناخت نقش ورزش در تشکیل و ماهیت عادت و آراه؛
- شناخت نقش ورزش در میزان سرمایه اجتماعی.

بنابراین شناسایی و معرفی متغیرها و عواملی که به صورت مستقیم و غیر مستقیم ناظر بر این فرایند هستند و در تحکیم و تقویت انسجام اجتماعی تأثیر گذار هستند، از اهداف این تحقیق به شمار می‌آیند.

ضرورت و اهمیت تحقیق

ورزش در جامعه مدرن امروزی کارکردهای متنوعی داشته، به گونه‌ای که ابعاد و جنبه‌های متعددی از حیات اجتماعی انسانها را تحت تأثیر قرار داده، تا آنجا که بررسی و شناخت این تأثیرات حوزه جدید و نوپا جامعه‌شناسی ورزش را بوجود آورده است. حوزه علمی که به بازشناسی تأثیرات متقابل مستقیم و غیر مستقیم ورزش در جامعه پرداخته و در صدد است تا با نهادینه کردن این پدیده، از آن به عنوان جنبش اجتماعی نوین در راستای توسعه و تکامل جامعه یاری بگیرد. بنابراین ضرورت و اهمیت این پژوهش در قلمرو مطالعاتی مورد نظر را چنین می‌توان بیان کرد:

- به جهت کارکرد ویژه ورزش در سلامت فردی، خانوادگی و اجتماعی جامعه
- به جهت کارکرد انسجامی و وحدت بخشی و تأثیر آن بر ثبات و پایداری جامعه
- به جهت موقعیت اجتماعی و جغرافیایی جامعه مورد مطالعه

پیشینه و ادبیات تحقیق:

مرور اجمالی بر تحقیقات داخلی و خارجی در این حوزه نوین جامعه‌شناسی به قرار زیر است:

تحقیقات داخلی

در داخل کشور پژوهش علمی با رویکرد جامعه‌شناختی کمتر انجام شده که از اهم آنها می‌توان به موارد زیر اشاره کرد؛ جلال سردرودی (۱۳۷۵)، بررسی تأثیر ورزش به مهارت‌های روانی- حرکتی و سازش اجتماعی پسران ۹-۸ ساله شهر تهران پرداخته است و محمد مهدی رحمتی (۱۳۸۱)، عامل‌های جامعه‌شناسانه خشونت و پرخاشگری تماشاگران فوتبال (مورد مطالعه شهر تهران) را بررسی کرده است. همچنین مرجان امیری مقدم (۱۳۸۶)، بررسی عوامل فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی مؤثر بر گرایش بانوان ۴۰-۱۸ ساله شهر کرمان به ورزش در سال ۸۶ کار کرده است.

تحقیقات خارجی

پیشینه این حوزه علمی در جامعه‌شناسی کمتر از یک ربع قرن است، اما «مارسل موس»^۱ در سال ۱۹۳۴ برای نخستین بار با تألیف کتاب «فنون بدن»^۲ شالوده جامعه‌شناسی ورزش را پی‌ریزی و به عنوان طلیعه دار این حوزه شهرت یافته و به قول «اشتروس»^۳ موفق به فتح سرزمین جدیدی در علم شده (دوفرانس، ۱۳۸۵: ۱۴۶) و موجب گردید از آن پس، افرادی در این وادی نیز مطالعاتی را انجام دهند، از آن جمله می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:

- یوهان هویزینگا^۴ (۱۹۳۸) انسان بازیگر؛

- رژه کایووا^۵ (۱۹۵۸) بازیها و انسانها؛

- نوربرث الیاس^۶ (۱۹۸۶) جامعه‌شناسی فراغت و ورزش / نقش ورزش در فرآیند تمدن

سازی؛

- تئودور آدورنو^۷ (۱۹۶۷) ورزش زدگی سیاسی / اوقات فراغت؛

- آلن گاتمن^۸ (۱۹۷۸) ورزش و عقلانی شدن زندگی اجتماعی؛

- پیر بوردیو^۹ (۱۹۷۸) چگونه می‌توان ورزشکار بود؟ / ورزش و طبقات اجتماعی؛

- میشل فوکو^{۱۰} (۱۹۷۷) جامعه‌شناسی انتقادی ورزش (انضباط و بازی)؛

- ژان بودریلار^{۱۱} (۱۹۹۰) ورزش و فراغت؛

- سی. ال. آر. جیمز^{۱۲} (۱۹۶۳) کریکت و هندی‌های غرب؛

- آنتونی گیدنز^{۱۳} (۱۹۸۴) ورزش و جامعه انگلیسی معاصر / مفهوم بازی و اوقات فراغت؛

- جی. لوشن^۱ (۱۹۸۱) بررسی رابطه طبقات اجتماعی با مشارکت افراد در ورزش؛

1-M. Mauss

2-Techniqueus corps

3-L.Strauss

4-J. Huizinga

5-R. caillois

6-N. Elias

7-T. Adorno

8-A. Guttman

9-P. Bourdieu

10-M. Foucatt

11-J. Baudrillard

12 -S. L. Jims

13-A. Giddens

- اس. ای. انفید^۲ (۱۹۸۵) ارتباط میان گرایش رفتار ورزشی و باورهای ورزشی؛
- آر. ویلهاسن^۳ (۱۹۹۸) بررسی نگرش‌ها و باورها در رفتارهای ورزشی.

چارچوب نظری تحقیق

چارچوب نظری این پژوهش با الهام از آرا و اندیشه‌های «هابرماس» به ویژه نظریه «کنش ارتباطی»^۴ وی تدوین گردیده است. البته در بسط و گسترش این چارچوب از نظریه «عادت‌واره»^۵ «الیاس» و «بورديو» هم استفاده شده، هرچند که در تکمیل آن از دیدگاه‌های تنی از پیشقراولان این حوزه از جمله «مارسل موس»، «کایووا»، «هویزینگا»، «گاتمن» و «گیدنز» غفلت نشده است. در این رهگذر، «گاتمن» با تأسی از اندیشه‌های «وبر»^۶ ورزش را در عقلانی شدن زندگی اجتماعی مؤثر دانسته و از آن به عنوان عامل مناسب در توسعه و تکوین جوامع مدرن یاد می‌کند (دوفرانس، ۱۳۸۵: ۱۷). «مارسل موس» نیز ضمن اشاره به تأثیرات ورزش در ماهیت عادت‌واره اجتماعی، آن را بوجود آورنده رفتارهای نمادی وابسته به منزلت هر فرد براساس سلسله مراتب اجتماعی دانسته و اعتقاد دارد که ورزش در واقع به بازی گرفتن قاعده مند بدن است که برحسب تعلق اجتماعی کنشگران، کارکردهای متعدد و گوناگونی دارد (همان منبع: ۶-۱۴۵). «الیاس» در بسط و گسترش این موضوع، ورزش را شیوه‌ای جهت‌کنش و واکنش‌های افراد تصور کرده و آن را در اعتدال روانی، خویشتن‌داری، درونی کردن هنجارهای مدارا و مهار تدریجی رفتارهای پرخاشگرانه و تنظیم خشونت مؤثر می‌دارند (الیاس، ۱۹۹۴: ۵۱۴).

«بورديو» در تکمیل و بسط این اندیشه، ورزش را در افزایش سرمایه اجتماعی مؤثر دانسته و آن را در تشکیل و تکوین «عادت‌واره» مفید فایده پنداشته و کارکرد آن را در پرورش شخصیت، آماده سازی افراد جهت ورود به عرصه و میدان رقابت، تبدیل و بازتابندگی

1-J. Luschen

2-S. A. Onifad

3 -R. Vilhamsson

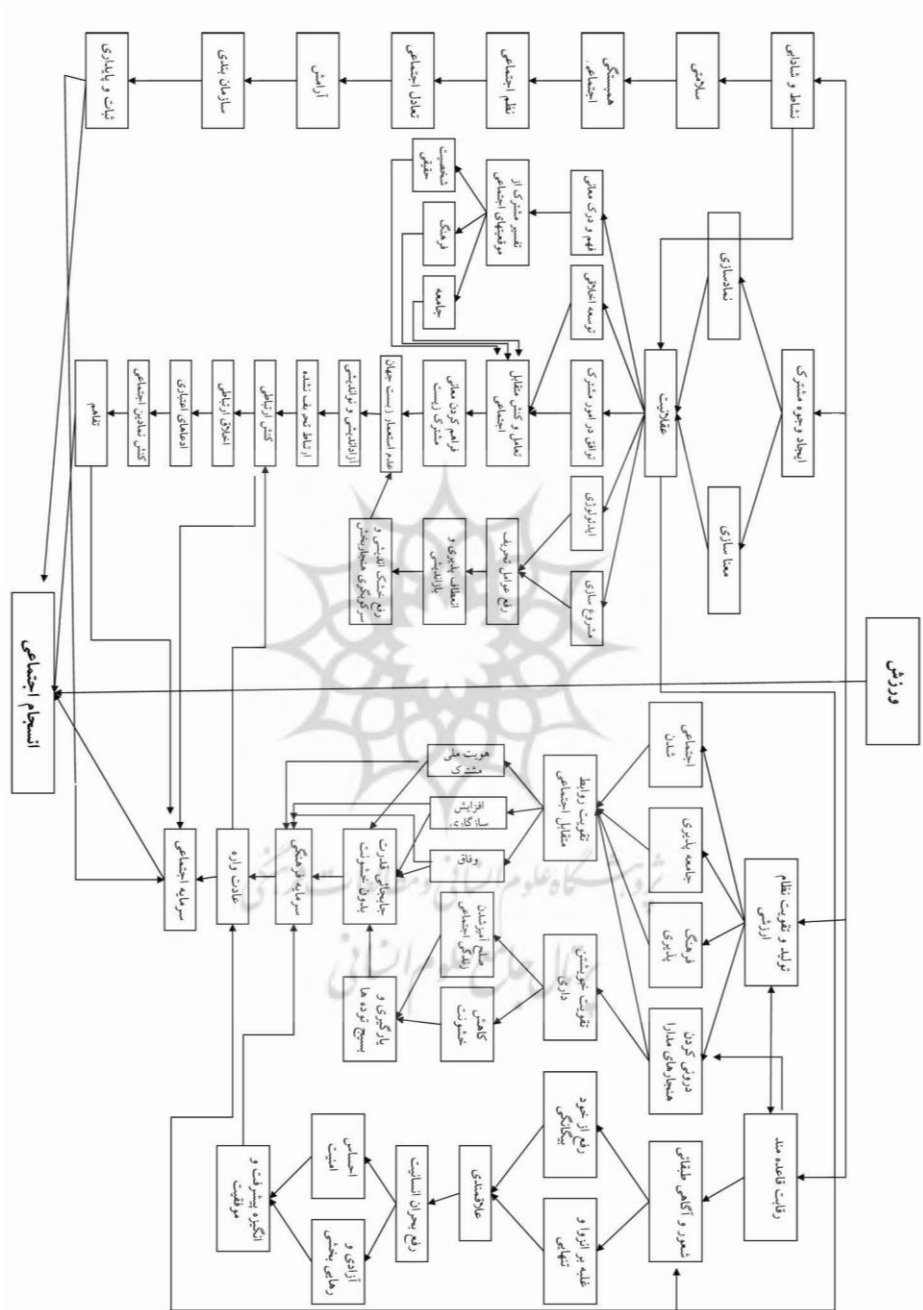
4-Communication action

5-Habitus

6-M. Weber

خشونت فیزیکی به خشونت نمادین و جابجایی قدرت بدون خشونت مؤثر می‌داند (بورديو، ۱۹۸۴: ۵۷). «گیدنز» نیز ورزش را در سبک زندگی انسانها دخیل دانسته و بر آن است که ورزش و اوقات فراغت موجبات قدرت و اقتدار در زندگی اجتماعی را فراهم نموده تا آنجا که می‌توان از آن در تحلیل واقعیت‌های اجتماعی استفاده کرد. «گیدنز» ورزش مدرن را پیامد رنسانس سیاسی و اقتصادی در اروپای قرن نوزده انگاشته که امروزه به مثابه صورتی از جهانی شدن و مدرنیته پدیدار شده است (گیدنز، ۱۹۸۴: ۱۵) «هابرماس» در سال ۱۹۵۸ در یادداشت‌های جامعه‌شناختی درباره ارتباط بین کار و اوقات فراغت از ورزش نیز سخن به میان آورده، و با صبغه مارکسیستی و مکتب فرانکفورتی و پیروی از نظریات انتقادی «آدرنو» ورزش را در زمره خرد ابزاری^۱ قرار داده است. «هابرماس» ورزش را نشأت گرفته از تعصبات اخلاقی انسانها تصور کرده و ماندگاری آن را به جهت ایده آلهای اخلاقی می‌پندارد (هابرماس، ۱۹۹۰: ۴۷). اما آنچه مسلم است، در بسط و توسعه چارچوب نظری این پژوهش «نظریه کنش ارتباطی» وی مورد توجه قرار گرفته است. او این نظریه را تاملاتی فرا نظریه می‌داند که در آن کنش اجتماعی مستقل و متمایز با هدف دستیابی به یک توافق بوجود می‌آید (نجف زاده، ۱۳۸۱: ۱۴۴). کنشی تفاهم‌آمیز که کنشگران در بند موفقیت و منافع شخصی خود نبوده، بلکه هدفشان هماهنگی در راستای توافق است (رتیزر، ۱۳۷۴: ۲۱۱). کنشی که هیچ کدام از طرفین نمی‌توانند آن را به یکدیگر تحمیل کنند (کرایب، ۱۳۷۸: ۳۰۰). به زعم وی، منازعات اجتماعی را باید با توافق و بدون قهر و خشونت حل و فصل کرد (هابرماس، ۱۳۸۴: ۱۶۷) از این روی او در پی تدوین نظامی یا دستیابی به جنبش اجتماعی نوینی است که در آن تصمیمات از طریق استدلال و تفاهم اتخاذ شود (استونز، ۱۳۷۹: ۳۱۹).

الگوی نظری تحقیق

فرضیات

فرضیات این پژوهش در دو بخش فرضیات کلان و خرد قالب بندی شده اند که فرضیات کلان آن عبارت است از:

- به نظر می‌رسد بین ورزش و انسجام اجتماعی رابطه وجود دارد.
- به نظر می‌رسد بین ورزش و کنش ارتباطی رابطه وجود دارد.
- به نظر می‌رسد بین ورزش و عادت واره رابطه وجود دارد.
- به نظر می‌رسد بین ورزش و سرمایه اجتماعی رابطه وجود دارد.
- به نظر می‌رسد بین ورزش و بحران انسانیت رابطه وجود دارد.

روش شناختی تحقیق

روش شناختی این پژوهش دلالت بر تعیین استراتژی و فرآیند سیستماتیک پژوهش جهت اجرا و عملیاتی کردن آن داشته و در سه بخش طرح تحلیلی روش، تکنیک و داده‌های تحقیق سازمان یافته است.

۱- طرح تحلیلی روش تحقیق - برای بررسی ایستاشناسی موضوع از طرح مطالعه

مقطعی و به منظور مطالعه پویا شناسی و بررسی سیر تحولات این پدیده در پویه تاریخ از طرح مطالعه طولی بهره گرفته شده (نوابخش، ۱۳۸۰: ۱۵۵) که سطح آن طرح «درونی»^۱ و حجم مطالعه نیز «موردی»^۲ است. سوگیری تحقیق از مطالعه «توصیفی»^۳ برای کشف روابط علی بین پدیده‌ها به سوی مطالعه «تیینی»^۴ گرایش داشته است. رویکرد اصلی تحقیق نیز «کنونی»^۵ بوده که جهت تکمیل آن از رویکرد^۶ «گذشته» استفاده شده است. به تناسب موضوع و رویکرد پژوهش از روش تاریخی^۷ به عنوان روشی تکمیلی و از روش «پیمایش»^۸ به عنوان روش اصلی بهره گرفته شده است. روشی که در بستر طبیعی و بر روی جمعیت‌های بزرگ و به کمک

1-Emic
2-Case study
3-Descriptive study
4-Explanation study
5-Now
6-Approach
7-Historical method
8-Survey

پرسشنامه انجام می‌گیرد (دواس، ۱۳۸۶: ۱۶). البته به نظر «بیکر» در پیمایش لازم نسبت که از واحدهای تحلیل نمونه گیری کرد، بلکه می‌توان کل جامعه را نیز محور مطالعه قرار داد (بیکر، ۱۳۷۷: ۷).

۲- طرح تحلیلی تکنیک تحقیق - در آغاز پژوهش و در مرحله مطالعه زمینه‌ای به منظور دستیابی به اطلاعات اولیه از تکنیک «مشاهده»^۱ و «مصاحبه»^۲ آزاد و غیر منظم استفاده شده و پس از آن به مطالعه اسناد داخلی و خارجی در چارچوب «ادبیات تحقیق»^۳ پرداخته شد تا ضمن بهره‌گیری از فن «کتابخانه‌ای»^۴ به عنوان فن تکمیلی به اطلاعات پیشین دست یافته و آنگاه به انتخاب تکنیک اصلی تحقیق که همانا «پرسشنامه»^۵ است، مبادرت ورزیده شد. شایان ذکر است ساختار این پرسشنامه با استفاده از طرح سئوالات باز و بسته و بهره‌مندی از «طیف لیکرت»^۶ مدون گردیده، ضمن آنکه انسجام درونی گویه‌ها و ضریب پایایی^۷ مقیاس‌ها نیز براساس «آلفای کرونباخ»^۸ که مبتنی بر ماتریس همبستگی گویه‌ها می‌باشد، به میزان ۸۱۵٪ تخمین زده شد.

۳- طرح تحلیلی داده‌ها - برای پردازش و تجزیه و تحلیل داده‌ها و آزمون فرضیات از بسته نرم افزاری SPSS در دو بخش آمار توصیفی و استنباطی استفاده شده است. در قسمت آمار توصیفی داده‌ها براساس درصدهای خالص، ناخالص و تجمعی و با توجه به متغیرهای مورد نظر، تصویری از وضعیت موجود از طریق جداول توزیع فراوانی^۹ و نمودارهای ستونی ارائه شده است (کلانتری، ۱۳۸۲: ۸۰). در بخش آمار استنباطی به بیان روابط بین متغیرها و تبیین داده‌ها پرداخته (دواس، ۱۳۷۶: ۱۵۳) تا با تبیین و تحلیل روابط بین متغیرها و بررسی همبستگی^{۱۰} بین آنها براساس سطوح اندازه‌گیری فاصله‌ای^{۱۱} از ضریب همبستگی پیرسن^۱ و

- 1-Observation Technique
- 2-Interview Technique
- 3-Review of the literature
- 4-Librarical techniqe
- 5-Questionnair
- 6-Likert scale
- 7-Reliability cofficient
- 8-Cornbach Alpha
- 9-Frequency distribution tables
- 10-Correlation
- 11-Interval scale

در سطح رتبه ای^۲ از ضریب همبستگی اسپیرمن^۳ بهره گرفته شده است (میلر، ۱۳۸۴: ۲۹۶). جهت آزمون مدل تحلیلی و شناخت همبستگی بین چند متغیر و پیش بینی تغییرات متغیر وابسته (انسجام اجتماعی) از طریق متغیرهای مستقل و تعیین سهم هریک از متغیرها بر متغیر وابسته از رگرسیون چندگانه^۴ به روش گام به گام^۵ استفاده شد (ساروخانی، ۱۳۸۵: ۱۶۱). به منظور بررسی رابطه متقابل بین متغیرها و سنجش میزان تأثیر گذاری مستقیم و غیر مستقیم متغیرهای مستقل بر متغیر وابسته و تحلیل مسیر متغیرها در مدل تحلیلی از آزمون تحلیل مسیر^۶ بهره گرفته شد (فرانکفورد و نجمیاس، ۱۳۸۱: ۶۳۴).

قلمرو و مورد مطالعه

واحدهای آماری این پژوهش کلیه اعضای شبکه رسمی ورزش استان کرمان از فروردین ۸۶ تا پایان آذرماه سال ۸۷ مشتمل بر ۴۶۴ نفر ورزشکار (۳۰۵ آقا و ۱۵۹ خانم) مدال آور و قهرمان ورزشی بالاتر از ۱۶ سال که موفق به کسب عناوین اول تا سوم در مسابقات قهرمانی کشور، بین المللی (رسمی و غیر سبکی)، آسیایی، جهانی، المپیک و پارالمپیک شده‌اند، می‌باشد. از آنجا که اسامی کلیه واحدهای جامعه آماری به عنوان جامعه هدف و در دسترس موجود بوده، لذا از نمونه گیری اجتناب ورزیده و بررسی کل واحدهای جامعه آماری مطمح نظر قرار گرفت.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

1-Person correlation cofficien
2-Rank scale
3-Sperman correlation cofficien
4-Multiple regression analysis
5-stepwisw method
6-Path Analysis

یافته‌های تحقیق

جدول شماره (۱) توزیع فراوانی متغیرها

ردیف	متغیر	بعد متغیر	فراوانی	درصد
۱	نشاط و شادابی	کاملاً موافق	۳۹۱	۸۴/۳
		موافق	۷۳	۱۵/۷
		بی نظر	-	-
		مخالف	-	-
		کاملاً مخالف	-	-
۲	ایجاد وجوه مشترک	کاملاً موافق	۵۴	۱۱/۶
		موافق	۳۵۸	۷۷/۲
		بی نظر	۵۲	۱۱/۲
		مخالف	-	-
		کاملاً مخالف	-	-
۳	توسعه مکارم و سجایای اخلاقی	کاملاً موافق	۳۷۶	۸۱
		موافق	۸۵	۱۸/۳
		بی نظر	۳	۶
		مخالف	-	-
		کاملاً مخالف	-	-
۴	ایجاد رقابت بین افراد در امور اجتماعی	کاملاً موافق	۲۶۶	۵۷/۳
		موافق	۱۹۳	۴۱/۶
		بی نظر	۵	۱/۱
		مخالف	-	-
		کاملاً مخالف	-	-

۱۶/۴	۷۶	کاملاً موافق	تبادل اجتماعی	۵
۷۵/۲	۳۴۵	موافق		
۸/۴	۳۹	بی نظر		
-	-	مخالف		
-	-	کاملاً مخالف		
۴۸/۳	۲۴۴	کاملاً موافق	عقلانیت	۶
۵۰/۴	۲۳۴	موافق		
۰/۶	۳	بی نظر		
۰/۶	۳	مخالف		
-	-	کاملاً مخالف		
۶۱/۴	۲۵۸	کاملاً موافق	پای بندی به سنتها و ارزشها	۷
۲۶/۳	۱۲۲	موافق		
۱۲/۳	۵۷	بی نظر		
-	-	مخالف		
-	-	کاملاً مخالف		
۹/۹	۴۶	کاملاً موافق	ثبات و پایداری	۸
۷۳/۹	۳۴۳	موافق		
۱۵/۹	۷۴	بی نظر		
۲	۱	مخالف		
-	-	کاملاً مخالف		
۱۲/۹	۶۰	کاملاً موافق	ایجاد گرایشات و تمایلات پایدار در افراد	۹
۵۲/۲	۲۴۲	موافق		
۳۴/۷	۱۶۱	بی نظر		
۲	۱	مخالف		
-	-	کاملاً مخالف		

۵۹/۱	۲۷۴	کاملاً موافق	درونی کردن هنجارهای مدارا	۱۰
۴۰/۹	۱۹۰	موافق		
-	-	بی نظر		
-	-	مخالف		
-	-	کاملاً مخالف		
۷۹/۳	۳۶۸	کاملاً موافق	توافق و تفاهم	۱۱
۲۰/۵	۹۵	موافق		
۰/۲	۱	بی نظر		
-	-	مخالف		
-	-	کاملاً مخالف		
۷۶/۱	۳۵۳	کاملاً موافق	افزایش شبکه روابط اجتماعی	۱۲
۲۳/۵	۱۰۹	موافق		
۴	۲	بی نظر		
-	-	مخالف		
-	-	کاملاً مخالف		

جدول شماره (۲) خلاصه نتایج آزمون‌های آماری سنجش رابطه میزان انسجام اجتماعی با متغیرهای پژوهش

متغیر وابسته (انسجام اجتماعی)						متغیرهای مستقل
رابطه یا عدم وجود رابطه	اسپیرمن		فراوانی	پیرسن		
	مقدار P	ضریب همبستگی		مقدار P	ضریب همبستگی	
وجود رابطه	۰/۰۰۲	۰/۱۴۵	۴۶۴	۰۰۰	۰/۲۹۵	شادایی و نشاط
وجود رابطه	۰۰۰	۰/۴۸۴	۴۶۴	۰۰۰	۰/۵۷۵	ایجاد وجوه مشترک
وجود رابطه	۰۰۰	۰/۵۵۳	۴۶۴	۰۰۰	۰/۶۰۸	تعادل اجتماعی
وجود رابطه	۰۰۰	۰/۶۹۳	۴۶۴	۰۰۰	۰/۷۲۱	عقلانیت
وجود رابطه	۰۰۰	۰/۶۲۱	۴۶۴	۰۰۰	۰/۶۴۱	سرمایه اجتماعی
وجود رابطه	۰۰۰	۰/۳۱۹	۴۶۴	۰۰۰	۰/۳۸۴	عادت واره
وجود رابطه	۰۰۰	۰/۸۲۳	۴۶۴	۰۰۰	۰/۸۴۲	اخلاق ارتباطی
وجود رابطه	۰۰۰	۰/۶۹۶	۴۶۴	۰۰۰	۰/۷۲۲	کنش ارتباطی
وجود رابطه	۰۰۰	۰/۷۹۱	۴۶۴	۰۰۰	۰/۷۸۵	تفاهم و توافق
وجود رابطه	۰۰۰	۰/۳۸۱	۴۶۴	۰۰۰	۰/۵۳۳	آرامش در جامعه
وجود رابطه	۰۰۰	۰/۲۷۵	۴۶۴	۰۰۰	۰/۳۸۴	نظم اجتماعی
وجود رابطه	۰۰۰	۰/۷۰۰	۴۶۴	۰۰۰	۰/۷۷۰	رفع عوامل تحریف
وجود رابطه	۰۰۰	۰/۵۸۴	۴۶۴	۰۰۰	۰/۶۲۵	کنش متقابل اجتماعی
وجود رابطه	۰۰۰	۰/۶۰۹	۴۶۴	۰۰۰	۰/۶۱۴	رفع بحران انسانیت
وجود رابطه	۰۰۰	۰/۷۴۳	۴۶۴	۰۰۰	۰/۷۶۵	رفع از خود بیگانگی
وجود رابطه	۰۰۰	۰/۵۲۹	۴۶۴	۰۰۰	۰/۴۸۶	کاهش خشونت

تحلیل رگرسیون چندمتغیره

همان گونه که در جدول شماره (۲) آزمون‌های آماری مشاهده می‌شود، بین تمام متغیرهای مستقل مورد نظر و انسجام اجتماعی رابطه معنا داری وجود داشته و شدت همبستگی بین آنها نیز نسبتاً در حد بالایی است. بنابراین تحلیل رگرسیون بر روی معرفهای متغیرهای مستقل در مراحل چهارده گانه به قرار زیر است:

جدول (۳) نتایج رگرسیون متغیرهای مستقل موثر بر میزان انسجام اجتماعی

نام متغیر	R	R ²	Adjusted R ²	B	خطای استاندارد	Beta	t	Sig
Constant = عدد ثابت				-۱/۲۹۲	۱/۷۸۳		-۰/۷۴۲	۰/۴۶۹
تفاهم و توافق	۰/۷۸۵	۰/۶۱۷	۰/۶۱۶	۱/۴۳۱	۰/۱۱۴	۰/۳۱۶	۱۲/۵۷۹	۰/۰۰۰
عادت واره	۰/۸۶۷	۰/۷۵۲	۰/۷۵۱	۰/۴۶۱	۰/۰۵۷	۰/۱۵۱	۸/۰۶۸	۰/۰۰۰
عقلانیت	۰/۹۰۸	۰/۸۲۴	۰/۸۲۲	۰/۸۸۷	۰/۰۷۷	۰/۲۵۰	۱۱/۵۸۳	۰/۰۰۰
تولید و تقویت نظام ارزشی	۰/۹۳۰	۰/۸۶۶	۰/۸۶۵	۰/۸۵۸	۰/۰۷۶	۰/۱۹۳	۱۱/۲۱۷	۰/۰۰۰
کنش ارتباطی	۰/۹۴۲	۰/۸۸۷	۰/۸۸۶	۰/۸۱۵	۰/۱۲۳	۰/۱۶۰	۶/۶۲۴	۰/۰۰۰
سرمایه فرهنگی	۰/۹۴۶	۰/۸۹۴	۰/۸۹۳	۰/۲۲۳	۰/۰۳۶	۰/۱۴۱	۶/۱۸۵	۰/۰۰۰
سرمایه اجتماعی	۰/۹۵۰	۰/۹۰۳	۰/۹۰۲	۰/۹۷۵	۰/۱۲۳	۰/۲۴۶	۷/۹۴۱	۰/۰۰۰
انگیزه پیشرفت و موفقیت	۰/۹۵۲	۰/۹۰۶	۰/۹۰۴	-۰/۳۱۹	۰/۰۶۸	-۰/۱۴۹	-۴/۷۰۶	۰/۰۰۰
ایجاد وجوه مشترک	۰/۹۵۳	۰/۹۰۸	۰/۹۰۶	۰/۲۸۹	۰/۰۹۶	۰/۰۶۹	۳/۰۰۶	۰/۰۰۳
نشاط و شادابی	۰/۹۵۳	۰/۹۰۹	۰/۹۰۷	۰/۲۴۸	۰/۱۰۳	۰/۰۳۸	۲/۴۰۰	۰/۰۱۷
R = ۰/۹۵۳ R ² = ۰/۹۰۹ Adjusted R ² = ۰/۹۰۷ F = ۴۵۱/۵۷۳ Sig = 0/000								

نتایج به دست آمده در جدول بالا نشان می‌دهند که با توجه به مقدار آزمون F و معنی داری آن در سطح اطمینان بالای ۰/۹۵ درصد معادله رگرسیون معتبر بوده و نتایج آن قابل تحلیل هستند. بر این اساس عمده‌ترین متغیرهای تأثیرگذار بر میزان انسجام اجتماعی برحسب میزان همبستگی به ترتیب اولویت عبارتند از: تفاهم و توافق با وزن بتای (۰/۳۱۶)، عقلانیت با وزن بتای (۰/۲۵۰)، سرمایه اجتماعی با وزن بتای (۰/۲۴۶)، تولید و تقویت نظام ارزشی با وزن بتای (۰/۱۹۳)، کنش ارتباطی با وزن بتای (۰/۱۶۰)، عادت واره با وزن بتای (۰/۱۵۱)، انگیزه پیشرفت و موفقیت با وزن بتای (۰/۱۴۹)، سرمایه فرهنگی با وزن بتای (۰/۱۴۱)، ایجاد وجوه مشترک با وزن بتای (۰/۰۶۹)، و نشاط و شادابی با وزن بتای (۰/۰۳۸) که در حدود ۰/۹۱ درصد) واریانس میزان انسجام اجتماعی را تبیین می‌نمایند. معادله تحلیل رگرسیون چند متغیره را می‌توان براساس مقادیر B جدول شماره (۳) بشرح ذیل نوشت.

(کنش ارتباطی) ۰/۸۱۵ + (تولید و تقویت نظام ارزشی) ۰/۸۵۸ + (عقلانیت) ۰/۸۸۷ + (عادت واره) ۰/۴۶۱ + (تفاهم و توافق) ۱/۴۳۱ - ۱/۲۹۲ = میزان انسجام اجتماعی (نشاط و شادابی) ۰/۲۴۸ + (ایجاد وجوه مشترک) ۰/۲۸۹ + (انگیزه پیشرفت و موفقیت) -۰/۳۱۹ - (سرمایه اجتماعی) ۰/۹۵۷ + (سرمایه فرهنگی) ۰/۲۲۳ +

همانطور که در معادله مشهود است مقدار B ضریب تفاهم و توافق به مراتب بیشتر از سایر متغیرهای دیگر است و از طرفی انسجام اجتماعی پاسخگویان بیش از هر متغیر دیگری، نیز از متغیر تفاهم و توافق متأثر است، زیرا براساس بتای به دست آمده برای تفاهم و توافق، به ازاء یک واحد تغییر در انحراف معیار تفاهم و توافق به اندازه (۰/۳۱۶ درصد) در واریانس متغیر وابسته (میزان انسجام اجتماعی) تغییر ایجاد می گردد.

نتایج حاصل از تحلیل رگرسیون در مرحله اول:

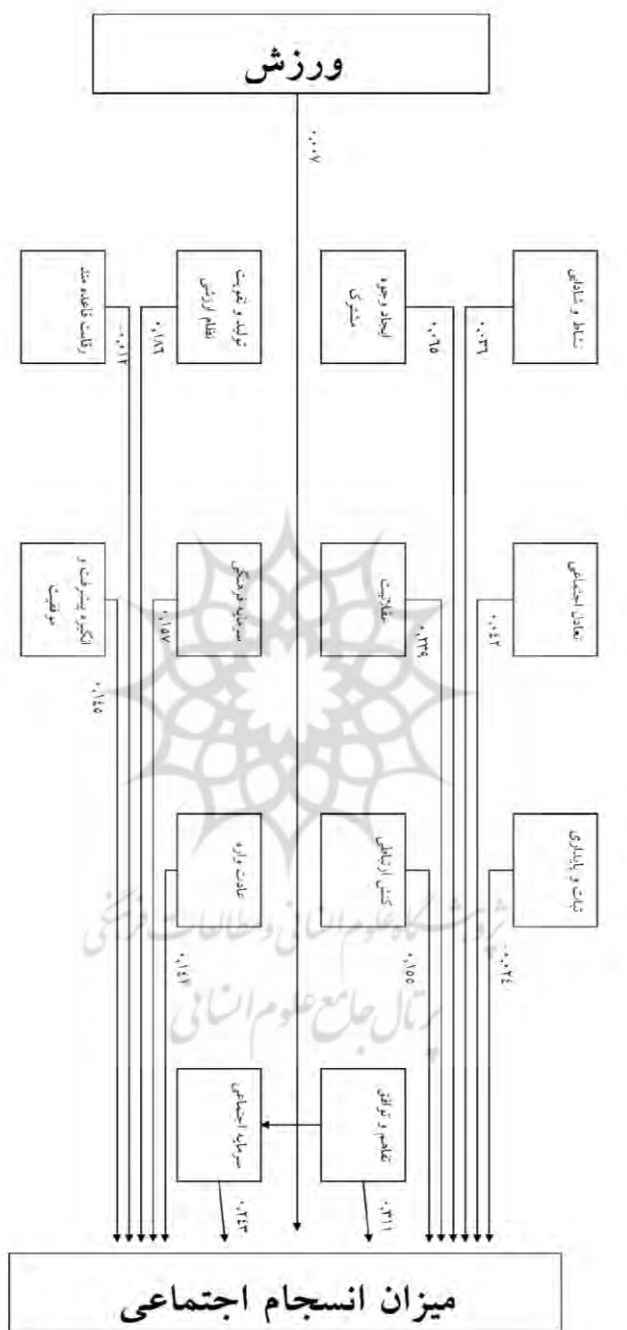
در مرحله اول برای تعیین ضرایب مسیر و محاسبه اثرات مستقیم و غیر مستقیم متغیرها به نتایج حاصل از تحلیل رگرسیون می پردازیم.

جدول شماره (۴) نتایج حاصل از تحلیل رگرسیون در مرحله اول

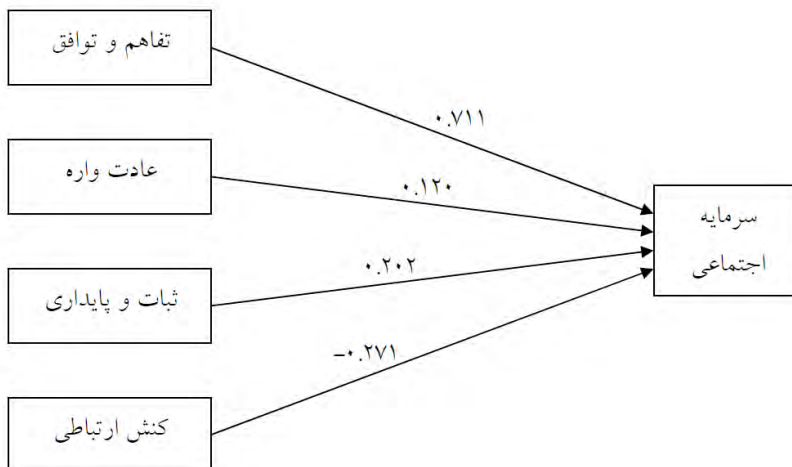
Sig	t	Beta	خطای استاندارد	B	نام متغیر
۰/۹۹۳	۰/۰۰۹		۱/۹۲۲	۱/۷۱۸	Constant = عدد ثابت
۰/۷۲۴	۰/۳۵۴	۰/۰۰۷	۰/۰۹۵	۳/۳۶۱	فعالیت ورزشی
۰/۰۲۹	۲/۱۹۵	۰/۰۳۶	۰/۱۱۰	۰/۲۴۱	نشاط و شادابی
۰/۲۶۸	-۱/۱۰۸	-۰/۰۲۴	۰/۱۲	-۱/۳۳	ثبات و پایداری
۰/۵۵۵	-۰/۵۹	-۰/۰۱۲	۰/۱۱۱	-۶/۵۳۲	رقابت قاعده مند
۰/۰۰۰	۸/۹۹۵	۰/۱۸۶	۰/۰۹۲	۰/۸۲۵	تولید و تقویت نظام ارزشی
۰/۰۰۰	۱۰/۲۰۳	۰/۲۳۹	۰/۰۸۳	۰/۸۴۵	عقلانیت
۰/۰۲۸	۲/۲۱۰	۰/۰۶۵	۰/۱۲۲	۰/۲۷۰	ایجاد وجوه مشترک
۰/۰۰۰	۱۱/۴۴۰	-۰/۳۱۱	۰/۱۲۳	۱/۴۰۸	تفاهم و توافق
۰/۰۰۰	۵/۶۲۱	۰/۱۵۵	۰/۱۴۰	۰/۷۸۹	کنش ارتباطی
۰/۰۰۰	۶/۴۲۵	۰/۱۴۱	۰/۰۶۷	۰/۴۳۳	عادت واره
۰/۰۰۰	۷/۱۸۸	۰/۲۴۳	۰/۱۳۴	۰/۹۶۳	سرمایه اجتماعی
۰/۰۶۹	۱/۸۲۵	۰/۰۴۲	۰/۱۱۱	۰/۲۰۳	تعادل اجتماعی
۰/۰۰۰	-۴/۴۷۴	-۰/۱۴۵	۰/۰۶۹	-۰/۳۱۱	انگیزه پیشرفت و موفقیت
۰/۰۰۰	۶/۳۱۷	۰/۱۵۷	۰/۰۳۹	۰/۲۴۸	سرمایه فرهنگی
R=۰/۹۵۴ R ² =۰/۹۱ Adjusted R ² =۰/۹۰۷ F=۳۲۳/۰۰۴ Sig =۰/۰۰۰					

به این ترتیب همان طور که در جدول شماره (۴) مشاهده می‌شود، با توجه به مقدار آزمون F و معنی داری آن در سطح اطمینان بالای ۰/۹۵ درصد رگرسیون معتبر بوده و نتایج آن قابل تحلیل می‌باشند. ملاحظه می‌شود که اثر متغیرهای مستقل بر حسب میزان هم بستگی به ترتیب عبارتند از: تفاهم و توافق با وزن بتای (۰/۳۱۱)، سرمایه اجتماعی با وزن بتای (۰/۲۴۳)، عقلانیت با وزن بتای (۰/۲۳۹)، تولید و تقویت نظام ارزشی با وزن بتای (۰/۱۸۶)، سرمایه فرهنگی با وزن بتای (۰/۱۵۷)، کنش ارتباطی با وزن بتای (۰/۱۵۵)، انگیزه پیشرفت و موفقیت با وزن بتای (۰/۱۴۵-)، عادت واره با وزن بتای (۰/۱۴۱)، ایجاد وجوه مشترک با وزن بتای (۰/۰۶۵)، تعادل اجتماعی با وزن بتای (۰/۰۴۲)، نشاط و شادابی با وزن بتای (۰/۰۳۶)، رقابت قاعده مند با وزن بتای (۰/۰۱۲-) و فعالیت‌های ورزشی با وزن بتای (۰/۰۰۷) در حدود (۰/۹۱ درصد) واریانس متغیر وابسته (میزان انسجام اجتماعی) را تعیین می‌نمایند.

بنابراین، براساس مقادیر به دست آمده در محاسبات فوق اثرات مستقیم متغیرهای مستقل بر متغیر وابسته (میزان انسجام اجتماعی) در نمودار تفکیک شده شکل (۱) مشخص می‌شود.

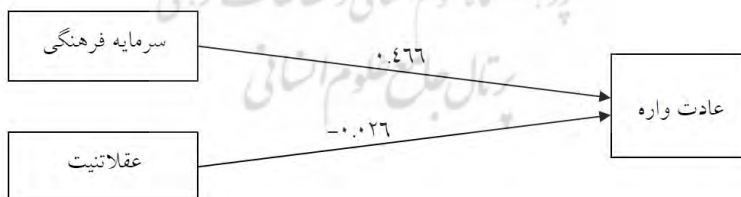
شکل (۱) نمودار تفکیک شده مرحله اول تحلیل مسیر

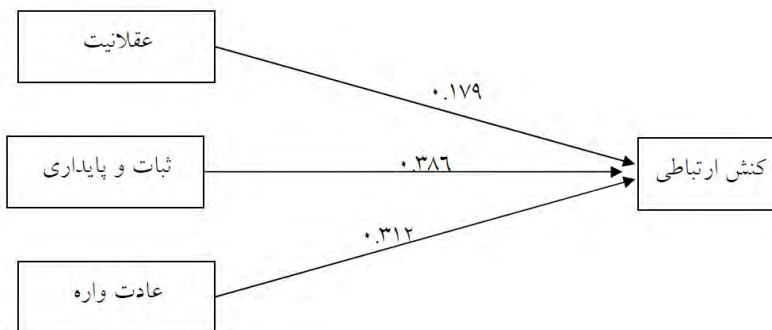
شکل (۲) نمودار تفکیک شده مرحله دوم تحلیل مسیر

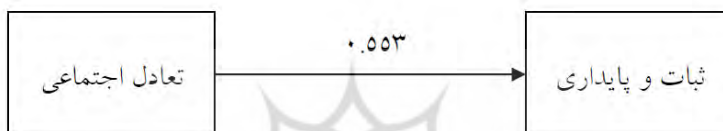
شکل (۳) نمودار تفکیک شده مرحله سوم تحلیل مسیر

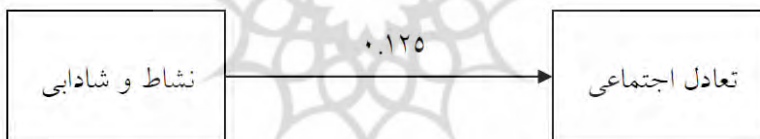
شکل (۴) نمودار تفکیک شده مرحله چهارم تحلیل مسیر

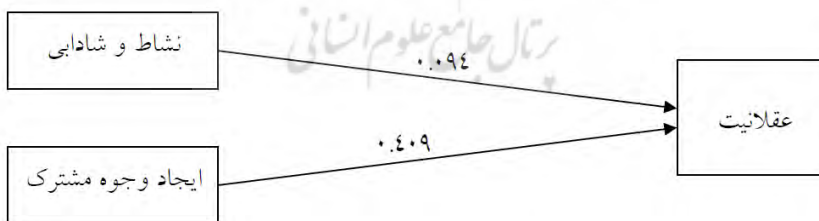
شکل (۵) نمودار تفکیک شده در مرحله پنجم تحلیل مسیر

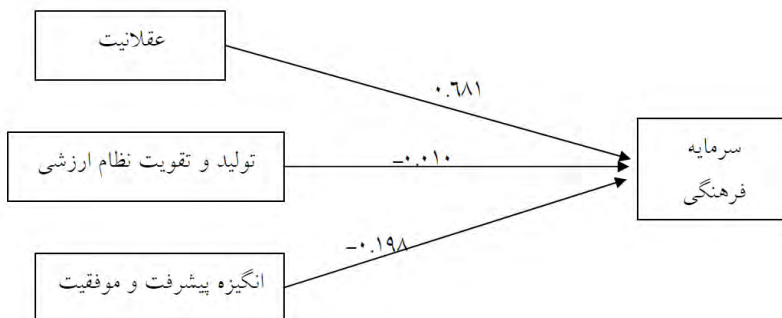
شکل (۶) نمودار تفکیک شده در مرحله ششم تحلیل مسیر

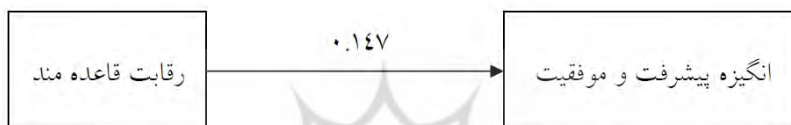
شکل (۷) نمودار تفکیک شده در مرحله هفتم تحلیل مسیر

شکل (۸) نمودار تفکیک شده در مرحله هشتم تحلیل مسیر

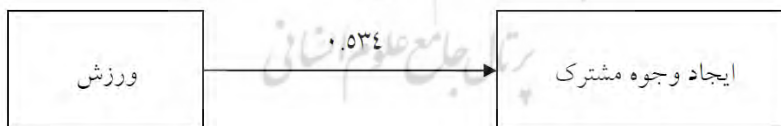
شکل (۹) نمودار تفکیک شده مرحله نهم تحلیل مسیر

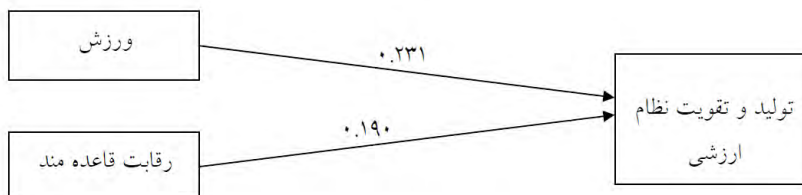
شکل (۱۰) نمودار تفکیک شده مرحله دهم تحلیل مسیر

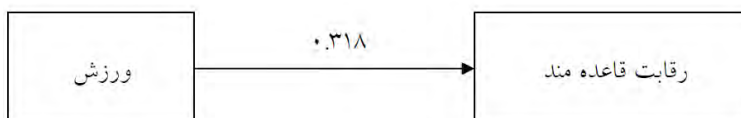
شکل (۱۱) نمودار تفکیک شده مرحله یازدهم تحلیل مسیر

شکل (۱۲) نمودار تفکیک شده مرحله دوازدهم تحلیل مسیر

شکل (۱۳) نمودار تفکیک شده مرحله سیزدهم تحلیل مسیر

شکل (۱۴) نمودار تفکیک شده مرحله چهاردهم تحلیل مسیر

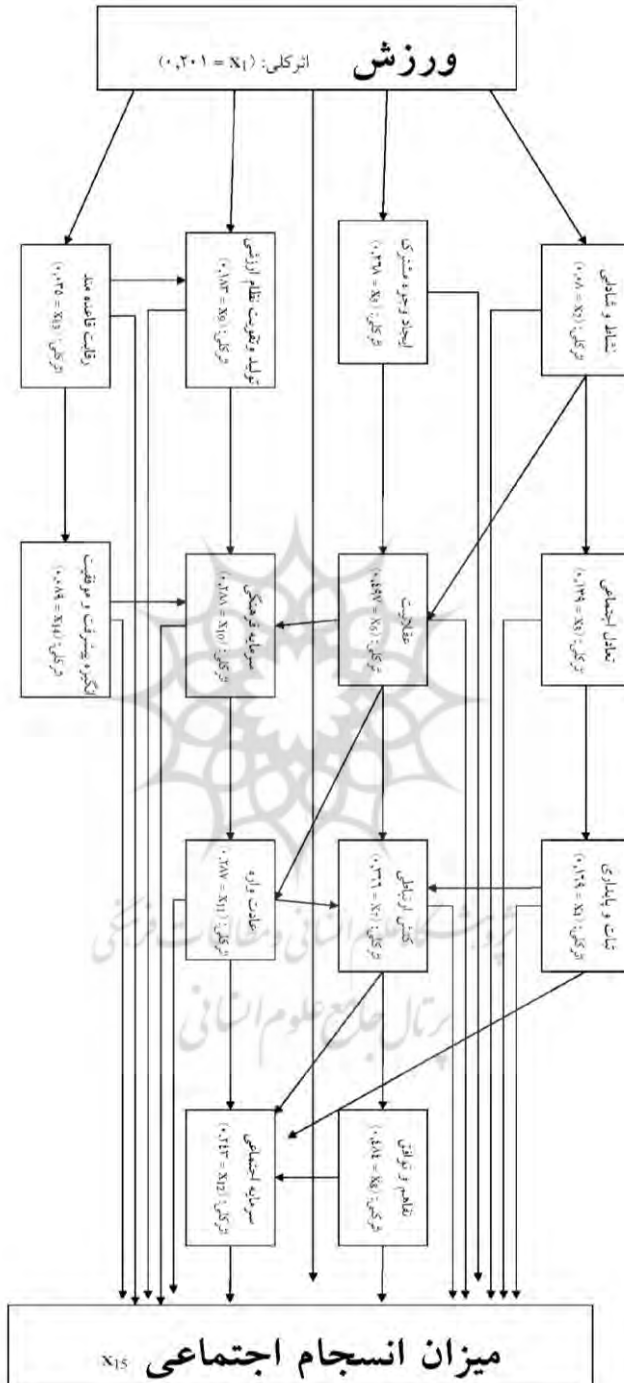
در نتیجه براساس ضرایب کلیه مسیرهای تفکیکی به دست آمده، می توان از طریق ترکیب نمودارهای فوق اثرات مستقیم و غیر مستقیم متغیرهای مستقل بر متغیر وابسته اصلی را به دست آورد، ضرایب به دست آمده برای کلیه مسیرها در شکل (۱۵) ارائه شده است.

بنابراین پس از محاسبه اثرات مستقیم و غیر مستقیم کلیه متغیرها، مجموع این اثرات در جدول شماره (۵) خلاصه شده است.

جدول شماره (۵) مجموع تأثیرات مستقیم و غیر مستقیم (اثر کلی) متغیرهای مستقل بر متغیر وابسته

متغیر مستقل	اثرات غیر مستقیم	اثرات مستقیم	مجموع تأثیرات مستقیم و غیر مستقیم هر متغیر
X ₁ ° ورزش	۰.۱۹۴	۰.۰۰۷	۰.۲۰۱
X ₂ - نشاط و شادابی	۰.۰۴۴	۰.۰۳۶	۰.۰۸
X ₃ ° تعادل اجتماعی	۰.۰۹۷	۰.۰۴۲	۰.۱۳۹
X ₄ - ثبات و پایداری	-۰.۰۲۴	۰.۱۹۳	۰.۱۶۹
X ₅ - ایجاد وجوه مشترک	۰.۲۰۳	۰.۰۶۵	۰.۲۶۸
X ₆ - عقلانیت	۰.۲۵۸	۰.۲۳۹	۰.۴۹۷
X ₇ - کنش ارتباطی	۰.۲۱۱	۰.۱۵۵	۰.۳۶۶
X ₈ - تفاهم و توافق	۰.۱۷۳	۰.۳۱۱	۰.۴۸۴
X ₉ ° تولید و تقویت نظام ارزشی	-۰.۰۰۳	۰.۱۸۶	۰.۱۸۳
X ₁₀ - سرمایه فرهنگی	۰.۱۳۱	۰.۱۵۷	۰.۲۸۸
X ₁₁ ° عادت واره	۰.۱۴۶	۰.۱۴۱	۰.۲۸۷
X ₁₂ - سرمایه اجتماعی	-	۰.۲۴۳	۰.۲۴۳
X ₁₃ - رقابت قاعده مند	۰.۰۴۷	-۰.۰۱۲	۰.۰۳۵
X ₁₄ - انگیزه و پیشرفت موفقیت	-۰.۰۵۶	۰.۱۴۵	۰.۰۸۹

با توجه به جدول شماره (۵) مؤثرترین متغیرهای مستقل بر متغیر وابسته برحسب اثر کلی به ترتیب عبارتند از: عقلانیت با اثر کلی (۰.۴۹۷)، تفاهم و توافق با اثر کلی (۰.۴۸۴)، کنش ارتباطی با اثر کلی (۰.۳۶۶)، سرمایه فرهنگی با اثر کلی (۰.۲۸۸)، عادت واره با اثر کلی (۰.۲۸۷)، ایجاد وجوه مشترک با اثر کلی (۰.۲۶۸)، سرمایه اجتماعی با اثر کلی (۰.۲۴۳)، ورزش با اثر کلی (۰.۲۰۱)، تولید و تقویت نظام ارزشی با اثر کلی (۰.۱۸۳)، ثبات و پایداری با اثر کلی (۰.۱۶۹)، تعادل اجتماعی با اثر کلی (۰.۱۳۹)، انگیزه پیشرفت و موفقیت با اثر کلی (۰.۰۸۹)، نشاط و شادابی با اثر کلی (۰.۰۸) و رقابت قاعده مند با اثر کلی (۰.۰۳۵) با متغیر وابسته (میزان انسجام اجتماعی) رابطه معنی دار مثبتی را نشان می دهد.

شکل (۱۶) نمودار تحلیل مسیر، همراه با اثر کلی هر متغیر

در پایان با اشاره به این مطلب که متغیرهای تحلیل مسیر همواره بخشی از واریانس متغیر وابسته را تبیین می کنند. بنابراین همانطور که از جدول شماره (۴) بر می آید، مقدار ضریب تعیین برابر با (۰.۹۱) است؛ یعنی (۹۱ درصد) از مجموع تغییرات متغیر وابسته توسط مدل تحلیلی فوق تبیین می شود. و آنچه که به عنوان اثر یا عوامل ناشناخته باقی می ماند ضریب خطا می باشد که متغیرهای مستقل دیاگرام قادر به تبیین آن نبوده اند. ضمناً مقدار e را می توان از طریق R^2 نیز محاسبه کرد:

$$R^2 = 1 - e \rightarrow 0.91 = 1 - e \rightarrow e^2 = 0.09$$

بر این اساس می توان گفت که مدل کلی بدست آمده، تنها (۹ درصد) از واریانس متغیر وابسته را تبیین نمی کند.

نتایج تحقیق

نتایج حاصله از این مطالعه در خصوص مشخصات و ویژگیهای فردی این قهرمانان نشانگر آن است که از ۳۰۵ مرد و ۱۵۹ زن ۱۶ سال به بالا که حائز رتبه های اول تا سوم در مسابقات کشوری، بین المللی، آسیایی و جهانی از فروردین ماه سال ۸۶ تا پایان آذرماه سال ۱۳۸۷ شده بودند، ۵۹/۹ درصد در گروه سنی ۲۵-۲۰ ساله و ۲۸/۲ درصد در گروه سنی ۱۹-۱۶ ساله و بقیه نیز در سایر گروه های سنی بوده اند. بیشترین فراوانی این ورزشکاران از نظر مدرک تحصیلی ۶۳/۶ درصد دارای دیپلم و بقیه دارای مدارک دیگری بودند. از مجموع افراد جامعه آماری ۷۲/۸ درصد آنها در رشته های ورزشی انفرادی و ۲۷/۲ درصد نیز در رشته های ورزشی تیمی شرکت داشتند. از نظر سابقه ورزش قهرمانی، بیشترین فراوانی با ۴۱/۶ درصد بین ۲-۴ سال و ۳۷/۳ درصد هم بین ۵-۹ سال مشغول به فعالیتهای ورزش قهرمانی بودند. بیشترین فراوانی جامعه آماری از منظر شرکت در سطوح مختلف مسابقات ورزشی مربوط به مسابقات کشوری یا ملی با ۷۸/۴ درصد است. افراد دعوت شده به اردوی تیم ملی جمهوری اسلامی ۷۳/۹ درصد بوده که از مجموع تعداد ۴۶۴ نفر ۶۸/۸ درصد آنها به عضویت تیم ملی جمهوری اسلامی ایران در رشته های مختلف ورزشی در آمده اند. همچنین از حیث کسب بالاترین مقام قهرمانی، بیشترین فراوانی مربوط به کسب مقام اول تا سوم در سطح مسابقات کشوری با ۸۳/۶

درصد بوده است.

در این میان، یافته‌ها و دستاوردهای تحقیق در خصوص تأثیر ورزش بر انسجام اجتماعی دلالت بر این امر دارد که بین جنسیت ورزشکاران و مدرک تحصیلی آنها از یک سو و نگرش آنها به تأثیر ورزش بر انسجام اجتماعی هیچ رابطه‌ای دیده نشد. همچنین بین سن ورزشکاران و رشته انفرادی یا تیمی آنها و این نگرش رابطه منفی وجود دارد. البته یافته‌های این پژوهش نشانگر این مطلب است که هرچقدر سابقه ورزش قهرمانی افراد مورد مطالعه بالاتر رود نظر و نگرش‌های آنها نیز در زمینه تأثیر ورزش بر انسجام اجتماعی بیشتر می‌شود. نگرش افراد دعوت شده به اردوی تیم ملی و همچنین عضویت آنها در تیم ملی جمهوری اسلامی ایران در این زمینه مثبت تر بوده است. مضاف بر اینکه کسب مقام‌های بالاتر در عرصه‌های مختلف ورزشی به ویژه بین المللی، آسیایی و جهانی نگرش قهرمانان را در این زمینه مثبت تر نموده است.

بنابراین، یافته‌های تحقیق حاکی از آن است که بین چهار متغیر جنسیت، سن، مدرک تحصیلی و شرکت افراد در سطوح مسابقات مختلف و نظر ورزشکاران در خصوص تأثیر ورزش بر انسجام اجتماعی رابطه‌ای وجود نداشته است. در حالی که، بین متغیرهای رشته ورزشی، سابقه ورزشی، عضویت در تیم ملی، دعوت به اردوی تیم ملی و کسب مقام ورزشی ارتباط معنی داری با نگرش قهرمانان در زمینه تأثیر ورزش بر انسجام اجتماعی داشته است. از سوی دیگر، محاسبات آماری آزمونهای همبستگی نشانگر آن است که بین متغیرهای زیر به عنوان متغیرهای مستقل و متغیر وابسته انسجام اجتماعی رابطه معنی داری وجود دارد. این متغیرهای مستقل عبارتند از: شادابی و نشاط، سلامتی، آرامش، اجتماعی شدن، فرهنگ پذیری، جامعه پذیری، نظم اجتماعی، تعادل اجتماعی، کنشهای نمادین اجتماعی، همبستگی اجتماعی، سازمان بندی، مشروع سازی، عدم استعمار زیست جهان، فراهم کردن معانی مشترک زیست جهان، تقویت روابط متقابل اجتماعی، رفع عوامل تحریف، ایدئولوژی، ایجاد جوه مشترک، عقلانیت، کنش متقابل اجتماعی، درونی کردن هنجارهای مدارا، توسعه اخلاقی، ثبات و پایداری، رقابت قاعده مند، تولید و تقویت نظام ارزشهای اجتماعی، یارگیری سیاسی، جابجایی قدرت بدون خشونت، احساس امنیت، رفع بحران انسانیت، غلبه بر انزوا و جدایی، صلح آمیزتر شدن زندگی اجتماعی، رفع از خودبیگانگی، کاهش خشونت در جامعه، افزایش سازگاری

اجتماعی، هویت ملی مشترک، تقویت خویش‌داری، سرمایه اجتماعی، عادت واره، شخصیت حقیقی افراد، آزاد اندیشی و نو اندیشی، انعطاف‌پذیری، رفع خشک‌اندیشی، ادعاهای اعتباری، اخلاق ارتباطی، کنش ارتباطی، وفاق اجتماعی، تفاهم و توافق، معنا‌سازی، شعور و آگاهی طبقاتی، نمادسازی، ارتباط تحریف‌نشده، آزادی و رهایی در نتیجه فرضیه‌های اصلی به همراه سایر فرضیه‌های جزئی این تحقیق به استناد محاسبات انجام شده و یافته‌های فوق تایید می‌شوند.

پیشنهادها

با توجه به یافته‌های برخاسته از استنتاج و استنباطات فرآیند پژوهش، می‌توان نگرش افراد جامعه مورد مطالعه به ورزش را، رویکردی مثبت و سازنده دانست. رویکردی که علاوه بر تأمین سلامت و صحت جسمی و روحی، به تکوین و تثبیت شخصیت حقیقی انسانها در جهت تشکیل عادت واره کمک مؤثری نموده و باعث درونی کردن هنجارهای مدارا و تواضع شده و از سوی دیگر، موجبات افزایش سرمایه فرهنگی را فراهم نموده و توسعه مکارم و سجایای اخلاقی و گسترش منش‌های پهلوانی را به همراه داشته است. بنا به یافته‌های پژوهش، یکی دیگر از کارکردهای ورزش در جامعه مورد مطالعه افزایش سرمایه اجتماعی و فرهنگی افراد جامعه آماری بوده به طوری که باعث افزایش مشترکات و گسترش شبکه روابط بین افراد گردیده و افراد را از انزوا و تنهایی بیرون آورده و همبستگی و پیوند بین افراد در جهت سازگاری آنها را با یکدیگر در راستای کنش ارتباطی و نیل به تفاهم و توافق جهت استحکام نهادها و ساختارهای جامعه رقم می‌زند. حال با توجه به آنچه گفته شد، فرهنگ‌سازی و توسعه ورزش همگانی و قهرمانی علاوه بر اینکه کارکرد محض خود را داشته، می‌تواند مکانیزم مناسبی جهت ارتقاء سرمایه فرهنگی و اجتماعی افراد و ایجاد عادت واره به منظور ایجاد و گسترش کنشهای ارتباطی و رسیدن به تفاهم و توافق نقش مؤثری داشته، که نهایتاً تکامل و پیشرفت جامعه را که در گرو انسجام اجتماعی خواهد بود، محقق نماید.

ارایه راهکارها و راهبردها

نگرش افراد مورد مطالعه به ورزش را می‌توان رویکردی مثبت و سازنده دانست. رویکردی که علاوه بر کارکرد محض ورزش به ویژه سلامت و مدیریت بدن، می‌توان نقش مؤثری در ابعاد اجتماعی نیز داشته و به صورت مستقیم و غیر مستقیم بر میزان انسجام اجتماعی تأثیرگذار باشد. در این میان، دو برنامه کوتاه و بلند مدت که جنبه راهبردی و راهکاری دارد به شرح زیر ارایه می‌شود:

راهکارهای استراتژیکی (راهبردی) - این راهکارها بستر و زمینه را به منظور اجرای برنامه‌های کوتاه مدت و راهکارهای تاکتیکی فراهم می‌کند. در این وادی، استراتژی بلند مدت فرهنگ سازی و توسعه ورزش همگانی و عمومی به ویژه در بین خانواده‌ها جایگاه ویژه‌ای دارد. گسترش ورزش همگانی و نهادینه کردن آن در جامعه نه تنها مزایا و محاسن خاص خود را که به آنها پرداخته شد، دارد. بلکه زمینه‌ساز ورزش قهرمانی در جامعه نیز هست و انگیزه و اقبال عمومی را برای ورزش قهرمانی ارتقا می‌بخشد. در این میان، از نقش رسانه‌ها و مطبوعات به ویژه رسانه ملی نباید غافل بود.

راهکارهای تاکتیکی - این راهکارها در دو بخش سخت افزاری و نرم افزاری ارایه می‌شود. بخش سخت افزاری شامل زیر ساخت‌های ورزشی و اماکن و ابنیه‌های ورزشی است، که قطع یقین توسعه ورزش ارتباط و همبستگی قابل توجهی با رشد اماکن ورزشی دارد. سرانه فضای ورزشی در برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی یک متر مربع برای هر فرد پیش بینی شده که استاندارد جهانی آن ۲ متر مربع است. سرانه این فضا در استان کرمان، هم اکنون حدود ۴۰ سانتی متر مربع بر آورد شده که با توجه به زمان اندک یکسال تا پایان برنامه چهارم، احداث و تأمین ۶۰ سانتی متر مربع فضای روباز و سرپوشیده برای هر گرمانی که حدود یک میلیون و چهارصد هزار متر فضای ورزشی می‌باشد، بسیار مشکل می‌نماید. لذا ضروری است، علاوه بر استفاده از بودجه و اعتبارات دولتی، از خیرین ورزشی ساز و بخش خصوصی نیز کمک گرفت. اما در این بخش مشکلات دیگری وجود دارد، که مربوط به نگهداری این امکان ورزشی است. زیرا در حال حاضر هیچ گونه اعتبار یا امکاناتی از قبیل تأمین نیروی انسانی جهت نگهداری این گونه اماکن و تأسیسات ورزشی در قوانین

ومقررات دولتی پیش بینی نشده است. لذا برای حل این مشکل و استفاده بهینه از این مکانها اجرای اصل چهل و چهار قانون اساسی مبنی بر واگذاری این اماکن به بخش خصوصی به ویژه هیأت‌های ورزشی در چارچوب کمیسیون ماده هشتاد و هشت قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت ضرورت مضاعفی می‌یابد.

بخش نرم افزاری ورزش مشتمل بر روساخت‌ها و عبارت از ورزش همگانی و قهرمانی است. بخشی که عملیاتی کردن آن منوط و مشروط به اجرای راهکارهای استراتژی و بنیادی فوق است. البته راه اندازی و توسعه ورزشهای جدید و مدرنی مثل کریکت، راگبی، سافت پال، سپک تاکرا، دارت، پنت بال و... که با ذائقه و سلیقه جوانان امروزی هماهنگی دارد، نیز نباید از برنامه نرم‌افزاری کنار گذاشته شود. در هر حال، ورزش همگانی به عنوان پیش نیاز و زمینه ساز ورزش قهرمانی از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است، که در این راستا، ناگزیر باید همکاری شهرداریها و شوراهای شهر و روستا را که ترویج این امر در دستور کارشان قرار گرفته، جلب شود. بنابراین، در بخش ورزش همگانی راهکارهای زیر توصیه می‌شود:

- ایجاد و گسترش ایستگاههای ورزش صبحگاهی به ویژه در پارکها با همکاری شهرداریها؛

- برگزاری همایش‌های ورزشی خانوادگی به ویژه پیاده روی، کوهپیمایی و دو چرخه سواری؛

ششگانه ورزشی

- برگزاری همایش‌ها و جشنواره‌های بومی و محلی؛

- برگزاری همایش‌های ورزشی محلات و توابع شهرها و بخشها؛

- برگزاری همایش‌ها و جشنواره‌های ورزشی ویژه بانوان.

در بخش ورزش قهرمانی که اوج آن در ورزش حرفه ایی تجلی می‌یابد، راهکارهای زیر پیشنهاد می‌شود:

- برگزاری اردوهای تیم ملی و شرکت حداکثری ورزشکاران بومی در آن اردوهای؛

- شرکت در کلیه مسابقات رسمی به ویژه قهرمانی کشور در تمام سطوح سنی؛

- شرکت در لیگ‌های کشور به ویژه لیگ‌های برتر و دسته یک؛

- برگزاری لیگ‌های استانی و منطقه‌ای در رده سنی جوانان و بزرگسالان؛

- برگزاری کلاسهای آموزشی مربیگری و داوری و ارتقای آنها؛
- برگزاری همایشهای علمی به منظور ارتقاء سطح دانش ورزشکاران و مربیان.
شایان ذکر است، با عنایت به اینکه رویکرد ورزش در بخش حرفه ایی و لیگهای برتر، اساساً رویکردی اقتصادی است و از سویی، این گونه بودجهها در اعتبارات سازمان تربیت بدنی پیش بینی نشده است، لذا همکاری و جذب اسپانسر برای حمایتهای مالی اجتناب ناپذیر می باشد. به گونه ای که در یک تعامل منطقی؛ اسپانسرها در قبال حمایتهای مالی از این تیمهای ورزشی، به معرفی خود و تبلیغ کالاها، خدمات و تولیدات خود پردازند.

منابع

- ۱- استونز، راب (۱۳۷۹) «متفکران بزرگ جامعه شناسی»، ترجمه مهرداد میردامادی، نشر مرکز، چاپ اول، تهران.
- ۲- بیکر، ترز. ال (۱۳۷۷) «نحوه تحقیقات اجتماعی»، جلد اول، ترجمه هوشنگ نایی، انتشارات سروش، چاپ اول، تهران.
- ۳- دواس، دی. ال (۱۳۷۶) «پیمایش در تحقیقات اجتماعی»، ترجمه هوشنگ نایی، نشر نی، چاپ اول، تهران.
- ۴- دورانت، ویل (۱۳۴۹) «تاریخ تمدن»، کتاب دوم، ترجمه امیر حسین آریان پور، انتشارات اقبال، چاپ اول، تهران.
- ۵- دوفرانس، ژاک (۱۳۸۵) «جامعه شناسی ورزشی»، ترجمه عبدالحسین نیک گهر، انتشارات توتیا، چاپ اول، تهران.
- ۶- روسو، ژان ژاک (۱۳۶۸) «امیل یا آموزش و پرورش»، ترجمه منوچهر کیا، انتشارات گنجینه، چاپ ششم، تهران.
- ۷- ریتزر، جورج (۱۳۷۴) «نظریه های جامعه شناسی در دوران معاصر»، ترجمه محسن ثلاثی، انتشارات علمی، چاپ دوم، تهران.
- ۸- ساروخانی، باقر (۱۳۸۵) «روشهای تحقیق در علوم اجتماعی»، جلد سوم، نشر دیدار، چاپ دوم، تهران.

۹- فرانکفورد، چاوا و دیوید نجمیاس (۱۳۸۱) «روشهای پژوهش در علوم اجتماعی»، ترجمه فاضل لاریجانی و رضا فاضل، انتشارات سروش، چاپ اول، تهران.

۱۰- کرایب، یان (۱۳۷۸) «نظریه اجتماعی مدرن»، ترجمه عباس مخبر، انتشارات آگه، چاپ اول، تهران.

۱۱- کلاتری، خلیل (۱۳۸۲) «پردازش و تحلیل داده‌ها در تحقیقات اجتماعی - اقتصادی»، نشر شریف، چاپ اول، تهران.

۱۲- میلر، دلبرت (۱۳۸۴) «راهنمای سنجش و تحقیقات اجتماعی»، ترجمه هوشنگ نایی، نشر نی، چاپ دوم، تهران.

۱۳- نجف زاده، رضا (۱۳۸۱) «مارکسیسم غربی و مکتب فرانکفورت»، انتشارات قصیده سرا، چاپ اول، تهران.

۱۴- نوابخش، مهرداد (۱۳۸۰) «اصول و مبانی روش تحقیق علمی»، انتشارات پیام دیگر، چاپ اول، اراک.

۱۵- هابرماس، یورگن (۱۳۸۴) «نظریه کنش ارتباطی»، جلد اول، ترجمه کمال پولادی، مؤسسه انتشارات روزنامه ایران، چاپ اول، تهران.

16- Bourdieu, P. (1984), *Distinction: A social critique of the judgements of taste*. London. R. K. P.

17- Elias, N. (1994), *The civilizing process, the history of manners and state formation and civilization*, Oxford: Blackwell.

18- Giddens, A. (1984), *The constitution of society*, Cambridge: Polity.

19- Habermas, J. (1990), *Moral consciousness and communicative action*, Cambridge, Mass: Mitpress.

شرویش گاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی